

BISTÅNDS- ANALYS

2022

**EXPERTGRUPPEN
FÖR BISTÅNDSANALYS**

BISTÅNDSANALYS 2022

Årsrapport från Expertgruppen för biståndsanalys för år 2021

Denna rapport kan nedladdas utan kostnad på www.eba.se.

Formgivning: Emma Andersen, Seventy-five Year Plan AB.

Tryck: Elanders Sverige AB.

INNEHÅLL

Förord 5

Tillbakablick 6

Bistånd i utmanande miljöer 8

Osäkert om korruption i biståndet 13

Normer och värderingar i utvecklingssamarbetet 16

Svårt stödja fria och demokratiska val 19

Kan man lita på utvärderingar om bistånd? 20

Kan ökad kunskap om bistånd informeras fram? 23

Förbättrade metoder för utvärdering om bistånd 25

Cirkulär ekonomi och utvecklingssamarbete 27

Framåtblick 28

Rapporter och seminarier under 2021 30

Pågående studier per 31/12 2021 30

EBA-rapporter 2021 32

Development Dissertation Briefs (DDB) 2021 32

Underlagsrapporter 2021 33

Podcastsamtal 2021 33

Seminarier 2021 34

Vi är Expertgruppen 35

FÖRORD

Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) är en statlig kommitté som oberoende utvärderar och analyserar Sveriges internationella bistånd. Vår årsrapport baserar sig på de studier som EBA tagit fram under året. Den finns tillgänglig i pappersform, digitalt och som ljudbok.

CORONAPANDEMINS ANDRA ÅR, 2021, har ytterligare befast slutsatser som stod klara året innan: pandemins effekter kan – förutom direkta förluster i människoliv – mätas i starkt ökat antal fattiga, utebliven skolgång, minskad jämställdhet, försämrad hälsa och försämrade livsvillkor för ett stort antal människor världen över. Detta innebär stora utmaningar för biståndet.

Många regeringar har även, bland annat med coronapandemin som förevändning, ytterligare stramat åt utrymmet för civilsamhällesorganisationer, för media, för opinionsbildare och för demokratin i stort. Svenskt bistånd går till aktörer i många av dessa länder.

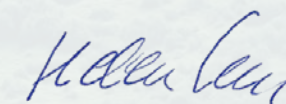
Det grundläggande målet för svenskt bistånd – att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck – har alltså blivit än mer relevant under året.

Pandemin i sig ställer krav på ändrade arbetssätt i genomförandet av biståndet. Social distansering försvårar samarbete kring utvecklingsprocesser. Men även biståndets inriktning behöver kontinuerlig omprövning dels utifrån de effekter pandemin fört med sig, dels utifrån det krympande demokratiska utrymme som följer av ökad auktoritär samhällsstyrning.

EBA:s huvudsakliga uppgift är att bidra med underlag till regeringens styrning och utveckling av biståndet, men vår verksamhet är av relevans och intresse också för andra aktörer inom biståndet. Under året har EBA arbetat mycket med utvärdering som instrument i styrningen

av biståndet. Hur tillförlitliga är biståndsutvärderingar? Vilka metoder finns tillgängliga för att förbättra utvärderingars kvalitet? Den typen av frågor är viktiga att ställa i en situation där biståndet kontinuerligt behöver utvecklas för att svara mot förändrade utmaningar i omvärlden. Förhoppningen är att de bidrag EBA ger ska vara användbara för en lång rad olika aktörer för inriktningen, utformningen och genomförandet av svenskt bistånd.

Stockholm, 31 mars 2022

Helena Lindholm, ordförande

Johan Schaar, vice ordförande

Kim Forss, ledamot

Torgny Holmgren, ledamot

Sara Johansson de Silva, ledamot

Staffan I. Lindberg, ledamot

Magnus Lindell, ledamot

Joakim Molander, ledamot

Julia Schalk, ledamot

Janet Vähämäki, ledamot

TILLBAKABLICK

Den extrema fattigdomen har under det andra pandemiåret ökat med häpnadsväckande siffror. Biståndets insatser för att bekämpa extrem fattigdom behöver förstärkas ytterligare, säger ordförande Helena Lindholm.

HUR VILL DU BESKRIVA BISTÅNDSÅRET 2021?

– Även 2021 har präglats av pandemin och dess följder. Biståndet har delvis anpassats och skruvats om. Det har riktats till åtgärder för att hantera hälsoeffekterna av pandemin och för att lindra effekterna i form av ökad fattigdom och ojämlikhet. Samtidigt fortsätter de långsiktiga utvecklingsinsatserna rörande till exempel demokrati, mänskliga rättigheter, klimatanpassning, fredsbyggande och humanitära insatser.

HAR PANDEMIN LETT TILL ÖKAD FATTIGDOM OCH OJÄMLIKHET?

– Det är tyvärr så. Under de två senaste åren har den extrema fattigdomen i världen ökat för första gången på tjugo år. Vi ser alltså ett trendbrott. Enligt en FN-rapport ökade den extrema fattigdomen med 120 miljoner människor under 2020. Det är en häpnadsväckande siffra. Också inkomstskillnader ökar. Det betyder att biståndets arbete mot den extrema fattigdomen behöver förstärkas ytterligare.

”Ytterst handlar det om utvärderingarnas tillförlitlighet.”

HAR DET ANDRA PANDEMIÅRET VARIT ANNORLUNDA ÄN DET FÖRSTA PÅ NÅGOT VIS?

– Det första året var mer chock- och krisartat, medan 2021 var mer anpassningens år. 2021 har ju också präglats av diskussioner kring

vaccinationer. För biståndets del är den globalt ojämlika och orättvisa fördelningen av vaccin en viktig fråga. Vi har också sett hur vissa länder tillämpar en sorts ‘vaccindiplomati’, det vill säga använder vaccinet för att främja vissa utrikespolitiska mål.

MYCKET AV DET SVENSKT BISTÅND FÖRSÖKER PÅVERKA HAR GÅTT BAKÅT UNDER 2021 – FATTIGDOM, KLIMAT, DEMOKRATI. HAR BISTÅND BLIVIT SVÅRARE?

– Biståndet verkar i komplexa miljöer där flera utmaningar i ökande grad samverkar. Fattigdom samverkar med svaga institutioner, brist på demokrati, konflikter och klimatförändringar. Det gör att biståndet i sig blir mer komplext. Ett exempel på detta är Afghanistan där talibanernas maktövertagande innebar att Sverige omdirigerar sitt stöd. Stödet till återuppbyggnad via Världsbanken fortsätter och det humanitära stödet ökar i ett läge där bistånd till den afghanska staten inte anses möjligt. Även stödet till organisationer i civilsamhället fortsätter. Det visar på svårigheter för biståndet att verka i komplexa och konfliktfyllda miljöer där förutsättningarna kan förändras dramatiskt.

VAD TÄNKER DU OM 2021 OCH MÖJLIGHETERNA TILL GEMENSAMMA LÖSNINGAR PÅ GEMENSAMMA PROBLEM?

– Vad pandemin visar är nödvändigheten av multilateralt samarbete. Det kan låta som en klyscha, men för att hantera pandemin såväl som klimatförändringar, fattigdomsbekämpning och konflikter krävs samarbete. Samtidigt stöter det multilaterala samarbetet på svårigheter med ökade nationalistiska och auktoritära strömningar i världen där länder som Kina och Ryssland gärna går egna vägar.

”Under de två senaste åren har den extrema fattigdomen i världen ökat för första gången på tjugo år.”

Foto: Anna Hult

UTVECKLINGSLAG OCH PROBLEM ATT SAMARBETA INTERNATIONELLT – PÅVERKAR DET FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ATT UTVÄRDERA BISTÅND?

– Ja, på två sätt. Dels innebär det att det kanske är ännu viktigare att utvärdera och analysera biståndet för att verkligen lära hur det bäst kan kanaliseras under svåra omständigheter. Samtidigt blir det svårare att mäta effekter och resultat som kanske först kan utläsas efter decennier. Något som blir väldigt viktigt i exempelvis komplexa miljöer är förståelsen för den lokala kontexten, vad den faktiskt innebär: De kunskaper och den kompetens som finns i partnerländer, hos partnerorganisationer och i den lokala miljön behöver lyftas fram.

I ÅRETS BISTÅNDSANALYS SKRIVS OM METODER FÖR UTVÄRDERING, VARFÖR DÅ?

– Utvärderingsmetoder är ett viktigt område för EBA. Vi vill veta vilka metoder som kan sägas fungera bäst för att hantera olika frågeställningar. Ytterst handlar det om utvärderingarnas tillförlitlighet. Är de resultat som utvärderingarna rapporterar tillförlitliga? Bara om

metoderna för att genomföra utvärderingarna är robusta och anpassade till ändamålet kan vi säkert veta det.

ÄR DET NÅGOT EBA ARBETAT MED UNDER ÅRET SOM ÖVERRASKAT DIG?

– Jag kanske inte skulle säga just att jag blivit överraskad, men något som varit mycket värdefullt är en studie om hur ett av OECD DACs kriterier, nämligen ‘relevans’, används i biståndsutvärderingar. Rapporten visar att nästan allt bedöms vara ‘relevant’. Det visar på ett behov av att fundera över detta kriteriums nytta. Vidare gjorde EBA en studie om landutvärderingar som visade på möjliga sätt att verkligen lära från dem.

2022 ÄR ETT SVENSKT VALÅR. PÅVERKAR DET EBA?

– Inte egentligen. EBA har sitt uppdrag och sitt direktiv som inte nämnvärt påverkas av det faktum att det är ett valår. Samtidigt är det ju så att biståndet är en politisk fråga och hur biståndet utformas liksom vårt uppdrag bestäms ytterst av regering och riksdag så det återstår att se.

BISTÅND I UTMANANDE MILJÖER

En allt större andel av världens fattiga lever i sviktande länder, där väpnade konflikter är eller har varit del av vardagen.

Att genomföra biståndsinsatser där ställer stora krav på analys och samverkan mellan aktörer med olika mandat.

Flera studier visar att det finns mycket att lära.

SVENSKT BISTÅND har över tid inriktats allt mer mot sviktande och konfliktdrabbade länder – länder där staten är svag och väpnade grupper riskerar att ta över helt eller delvis. Ett aktuellt exempel är Afghanistan, som åren innan talibanernas maktövertagande var Sveriges största partnerland. Flera EBA-studier visar på utmaningar och utvecklingsbehov för det svenska biståndet till dessa länder. Utmaningarna handlar inte minst om biståndets styrning, analys av kontexter samt samordning med andra aktörer. En annan svårighet är att nå och upprätthålla resultat i situationer där Sverige och andra givare samtidigt tar avstånd från icke legitima regimer.

En studie (*EBA 2021:08*) visar på skillnader i hur Sverige har tillämpat internationellt överenskomna principer för hur man bör arbeta i sviktande och konfliktfyllda länder. I de fall då samarbetslandet haft större vilja och förmåga till fredsbyggande har också Sveriges arbete fungerat bättre. De viktigaste områdena har varit att förstå konflikterna på djupet, att samordna med andra aktörer och givare samt att främja samarbetslandets egna system, ansvar och deltagande. Ett nära samspel mellan UD och Sida, och ett politiskt engagemang, har då varit särskilt viktigt.

En genomgående svag punkt har dock varit att alltför knappa resurser funnits för insatser som

inte kunnat klassas som bistånd. Även samverkan mellan långsiktigt utvecklingssamarbete, fredsbyggande insatser och humanitärt bistånd har varit svagt. Man brukar tala om denna samverkan i termer av ett ”nexusperspektiv”, där syftet är att anpassa, följa och bedöma insatser utifrån förutsättningar och behov i varje given situation. Nexusperspektivet har dock visat sig svårt att tillämpa i praktiken. Förbättrad samordning och kunskapsutbyte mellan internationella och svenska aktörer föreslås därför. Detta skulle även underlättas om en särskild personalkategori inrättas för arbete i sviktande länder.

”Verksamheten skulle behöva styras utifrån ett mer sammanhållet perspektiv.”

I EBAS UNDERLAGSRAPPORT (*augusti 2021*) om Sveriges bistånd till Afghanistan konstateras att resultaten i huvudsak varit svaga. Målsättningarna i Sveriges strategier har varit ambitiösa, förståelsen för kontexten begränsad

och analysen svagt kopplad till vad som faktiskt är möjligt att åstadkomma i det afghanska samhället. Samordningen mellan givare har varit bristfällig. Författaren menar dock att det svenska biståndet fungerat bättre när insatserna baserats på ett mer lokalt förankrat, långsiktigt och flexibelt arbetssätt. En central utmaning för svenskt bistånd i sviktande miljöer är att kunna arbeta så, samtidigt som man är satt under tryck att fokusera verksamheten mot insatser som kan absorbera stora summor, vilket även ökar risken för korruption.

MÅNGA AV DE SLUTSATSER som presenterades i EBAs Afghanistanrapport var sedan länge kända hos ansvariga aktörer. Ändå tycks lite ha gjorts för att förändra eller styra om landpro-

grammet. Fallet Afghanistan visar att Sida, UD och Folke Bernadotteakademin (FBA) i mycket högre grad än idag behöver kunna ställa om verksamhet utifrån vunna erfarenheter.

En utvärdering av Folke Bernadotteakademin (*EBA 2021:07*) visar att FBA på många sätt är en välfungerande organisation som når positiva resultat inom de områden där man verkar. Samtidigt tycks man arbeta utifrån delvis orealistiska målsättningar. Måluppfyllelsen bestäms huvudsakligen av politiska faktorer i samarbetsländerna medan FBA, som svensk myndighet, arbetar med tekniska eller administrativa insatser (utbildningar, kurser och personalbidrag). Dessa insatser kan endast i begränsad utsträckning eller indirekt leda till att de ambitiösa målsättningarna uppfylls.

Migranter vid gränsen mellan Polen och Belarus.
Foto: Maxim Guchek, BELTA, AFP, Belarus OUT, TT nyhetsbyrå.

”Samordningen mellan givare har varit bristfällig.”

Kabul, Afghanistan. Foto: Mohammed Husaini, Unsplash.

En slutsats från utvärderingen är att FBA delvis arbetar uppsplittrat, med begränsade och ofta små finansiella insatser i svåra miljöer. Verksamheten skulle behöva styras utifrån ett mer sammanhållet perspektiv. Insatserna bör kunna göras i större skala, ske i samarbete med svenska och utländska aktörer och med tydligt identifierade nationella motparter. Det har även varit en stor utmaning att lägga FBAs egna forskningsresultat till grund för verksamheten.

UNDER VÅREN 2021 arrangerade EBA rundabordssamtal med olika experter på temat ”påtvingad förflyttning och samverkan mellan humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete och fredsbyggande”. Samtalen, redovisade i en underlagsrapport (*juni 2021*), visade bland annat att insatser bör omfatta hela befolkningen

i ett specifikt geografiskt område snarare än enbart tvångsförflyttade. Detta krävs för att undvika spänningar med den ursprungliga befolkningen. Insatserna behöver vidare ta hänsyn till förutsättningar på såväl lokal, regional som nationell nivå, medan problem och behov är lokala. Det gör att man aldrig kommer undan den djupgående kontextanalysen och lokala förankringen. Praktiska utmaningar handlar även om att synsätt från olika organisationer och sektorer ska mötas, och att olika program- och finansieringscykler, arbetssätt och filosofier kan ”skava” mot varandra.

Rundabordssamtalen har hittills resulterat i att EBA satt igång en kartläggning av i vilken mån tvångsförflyttade människor har tillgång till olika länders socialförsäkringssystem.

SLUTSATSER

- En central utmaning för svenskt bistånd i sviktande och konfliktfyllda miljöer är att följsamt och långsiktigt arbeta med lokal förankring och samordning med andra aktörer, samtidigt som verksamheten är satt under tryck att fokusera på insatser som snabbt kan ta emot stora mängder biståndsmedel.
- Befintliga system för kontinuerligt lärande och för anpassning av insatser och program är otillräckliga i sviktande och konflikttrabbade miljöer, eftersom risken för bristfällig kontextförståelse är större där och därmed också risken för svaga resultat eller oväntade och negativa effekter.
- Samverkan mellan långsiktigt utvecklingssamarbete och andra nödvändiga aktörer och insatser har generellt sett inte fungerat tillfredsställande i sviktande och konflikttrabbade miljöer.

RAPPORTER:

A. Burlin (ed.) (2021), *Forced Displacement and the Humanitarian-Development Nexus: A Roundtable Anthology*, **EBA Working Paper, June 2021**

A. Pain (2021), *Punching Above its Weight or Running with the Crowd? Lessons from Sweden's Development Cooperation with Afghanistan, 2002–2020*, **EBA Working Paper, August 2021**

G. Milante et al. (2022), *Practicing Peacebuilding Principles – A Study of Sweden's Engagement in Fragile and Conflict-Affected States*, **EBA 2021:08**

N. Svensson et al. (2022), *In Pursuit of Sustainable Peace – An Evaluation of the Folke Bernadotte Academy, 2008-2019*, **EBA 2021:07**

Sonargaon, den gamla huvudstaden i Bangladesh.
Foto: Allauddin Miajee, Unsplash.

OSÄKERT OM KORRUPTION I BISTÅNDET

Korruption är ett allvarligt problem som dels hotar biståndets genomförande och resultat, och dels hindrar utvecklingsprocesser i stort. EBA har publicerat flera studier inom korruptionsområdet och genomförde under 2021 en kartläggning som bygger vidare på tidigare rapporter.

KORRUPTIONENS BETYDELSE för utveckling är en återkommande fråga i debatten om internationellt bistånd. Diskussioner förs dels om hur korruption hämmar utveckling och fattigdomsminskning i allmänhet, dels om i vilken utsträckning biståndsmedel försvinner på grund av korruption och oegentligheter.

”Korruption är ett globalt problem som inte bara förekommer i fattiga länder.”

I debatten om hur mycket biståndsmedel som försvinner på grund av korruption nämns ofta olika summor, andelar eller procentsatser utan tydliga belägg. För att undersöka vilken kunskap som finns om hur vanligt det är med korruption inom biståndet publicerade EBA under året en litteratursammanställning (*juli 2021*). En slutsats är att olika studier och rapporter landar i väldigt skilda resultat. Varken korruptionens totala globala omfattning eller kostnad kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Siffror kring förekomsten av korruption inom biståndet varierar kraftigt. Det beror sannolikt på att olikartade definitioner av eller mått på korruption används, liksom att metoder för datainsamling och kontexter varierar. Det saknas helt enkelt tillräcklig

tillförlitlig forskning för att dra slutsatser om hur mycket av biståndet som försvinner på grund av korruption eller andra oegentligheter.

Däremot pekar ett flertal forskningsstudier och andra publikationer på att det humanitära biståndet och utvecklingssamarbetet i sviktande och konflikttrubbade stater präglas av särskilt stora korruptionsrisker. Korruptionen förefaller vara högre i länder och samhällen där behov, fattigdom och utsatthet är högre. En omfattande tillströmning av medel och den särskilda utsattheten hos mottagare vid humanitära kriser kan också öka riskerna för korruption i form av till exempel felaktiga betalningar eller maktutövning med sexuella handlingar som valuta, s.k. sextortion (*EBA 2020:6*).

DÄREMOT VISAR EBAS genomgång av forskningslitteraturen, precis som tidigare studier, tydligt att korruption har en negativ inverkan på biståndets resultat. Korruption är ett globalt problem som inte bara förekommer i fattiga länder. Det internationella samtalet och påverkansarbetet kopplat till antikorruption behöver därmed pågå på alla nivåer, överallt.

Bistånd kan både öka och begränsa korruption i ett partnerland. EBA har tidigare publicerat en rad studier som belyser detta, och som bidrar med viktig kunskap om hur korruption kan bekämpas. Bo Rothstein och Marcus Tannenbergs (*EBA 2015:07*) betonar betydelsen av fungerande samhällsinstitutioner för att minska korruption, så att bistånd överhuvudtaget ska få effekt. De

Kabul, Afghanistan. Foto: Sohaib Ghyasi/Unsplash.

drar slutsatsen att om syftet med svenskt bistånd är att öka ”mänsklig välfärd” så borde den del av biståndet som går till att främja kvaliteten i samhällsstyrningen och öka kapaciteten i den offentliga förvaltningen stärkas.

I EBAs litteraturgenomgång konstateras att det finns mycket begränsad forskning om det bilaterala respektive multilaterala biståndets olika möjligheter att begränsa korruption. EBA har dock utöver Rothstein och Tannenbergs rapport tidigare publicerat studier på området. Hur institutioner kan stödjas, och ett fungerande antikorrupptionsarbete etableras, har beskrivits i *Seven Steps to Evidence-Based Anti-corruption: A Roadmap* (EBA 2017:10). Rapportförfattaren, Alina Mungiu-Pippidi, konstaterar liksom Rothstein och Tannenberg att mycket få tidigare biståndsinsatser för att minska korruption har haft någon effekt. För att bidra till en förändring måste biståndsgivare istället enas om en gemensam strategi tillsammans med lokala civilsamhällen. Tillsammans behöver dessa utveckla och stödja långsiktiga nationella strategier som lägger grunden för ett allmänt etiskt

förhållningssätt och en förvaltning styrd med integritet. I en tidigare rapport har det också konstaterats att budgetstöd kan stärka nationella institutioner som verkar mot korruption (EBA 2018:04). Denna biståndsform har dock försvunnit på senare år, bland annat därför att just riskerna för korruption ansetts vara för höga.

Betydelsen av fungerande samhällsstyrning speglar tydligt den situation som under året präglats av Afghanistan. I EBAs underlagsrapport om svenskt bistånd till landet de senaste 20 åren noteras hur korruptionen underblåsts just av landets svaga samhällsinstitutioner (juli 2021). Detta har skett trots ett stort fokus bland internationella givare på att bygga en fungerande afghansk stat. Att förvänta sig att sårbara miljöer som den i Afghanistan ska vara helt fria från korruption är dock inte realistiskt. EBA har tidigare publicerat en rapport om riskhantering i biståndet där Sidas nolltolerans mot korruption i just sviktande stater ifrågasätts eftersom den kan undergräva det svenska biståndets trovärdighet och effektivitet (EBA 2019:02).

SLUTSATSER

- Det saknas generaliserbara slutsatser om korruptionens omfattning. Korruptionen tycks dock vara mer utbredd där utsattheten och fattigdomen är högre och riskerna tycks vara särskilt stora i sviktande och konflikttrabbade kontexter.
- Biståndsinsatser mot korruption har haft begränsade effekter och studier betonar vikten av givarsamarbete samt stöd till nationella förändringsaktörer för att långsiktigt bekämpa korruption.
- En minskad korruption kräver fungerande samhällsstyrning, vilket i sin tur förutsätter omfattande institutionella förändringar som skapar tillit till landets förvaltning.

RAPPORTER:

H. Hede Skagerlind (2021), *Korruption i biståndet: En litteraturöversikt*, EBA underlagsrapport, juli 2021

A. Pain (2021), *Punching Above its Weight or Running with the Crowd? Lessons from Sweden's Development Cooperation with Afghanistan, 2002–2020*, EBA Working Paper, augusti 2021

G. Dijkstra (2018), *Budget Support, Poverty and Corruption: A Review of the Evidence*, EBA 2018:04

A. Mungiu-Pippidi (2017), *Seven Steps to Evidence-Based Anti-corruption: A Roadmap*, EBA 2017:10

B. Rothstein, M. Tannenberg (2015), *Making Development Work: The Quality of Government Approach*, EBA 2015:07

Å. Eldén, D. Calvo, E. Bjarnegård, S. Lundgren, S. Jonsson (2020), *Sextortion: Corruption and Gender-Based Violence*, EBA 2020:06

N. Gulrajani, L. Mills (2020), *Fit for Fragility? An Exploration of Risk Stakeholders and Systems Inside Sida*, EBA 2019:02

NORMER OCH VÄRDERINGAR I UTVECKLINGSSAMARBETET

Diskriminerande och könsstereotypa normer utgör stora hinder för utveckling. En god förståelse för vilka normer som finns i olika kontexter är en viktig del i biståndet.

NORMER ÄR OSKRIVNA REGLER som påverkar vårt beteende genom att tala om för oss vad som är förväntat och önskvärt. De hjälper oss att agera på ett sätt som är i linje med samhällets värderingar. Men sociala och kulturella normer kan också bidra till förtryck och diskriminering, vilket lyfts upp i det svenska utvecklingssamarbetet, främst i relation till jämställdhet. Policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd tydliggör att ”diskriminerande och stereotypa könsnormer, såsom könssupplade arbetsmarknader, ojämställd fördelning av det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet samt diskriminerande praxis gällande kvinnors tillgång till produktiva resurser utgör stora hinder för utveckling”.

Utvecklingssamarbete kring frågor som rör exempelvis jämställdhet och mänskliga rättigheter förutsätter att man förhåller sig till lokala normer och värderingar. Men detta innebär samtidigt en stor utmaning, eftersom det krävs förståelse och respekt för den ojämna maktbalans som finns mellan olika aktörer i biståndet.

EBA-RAPPORTEN *Sexual and Reproductive Health and Rights: Measuring Values and Norms to Guide Swedish Development Cooperation (EBA 2021:04)* syftar till att öka förståelsen för normer och värderingar som främjar respektive motverkar sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Forskarna beskriver hur sociala normer och värderingar kring SRHR – exempelvis rätten att bestämma över sin egen kropp och fertilitet – är avgörande för att uppnå de globala hållbarhetsmålen om jämställdhet, god hälsa och välbefin-

nande i Agenda 2030. SRHR är baserat på internationella konventioner om mänskliga rättigheter och många lokala aktörer arbetar med dessa frågor. För biståndsgivare finns därför ofta möjlighet att stödja pågående arbete snarare än att utifrån förespråka nya agendor för normförändring.

”Sociala och kulturella normer kan också bidra till förtryck och diskriminering.”

För att få en bättre bild av hur sociala normer och värderingar ser ut har forskarna analyserat data som samlats in genom stora nationella enkätundersökningar i samarbete med World Values Survey i Etiopien, Nigeria och Zimbabwe. Några av resultaten från studien är att diskriminerande normer är vanligare i relation till sexuella och reproduktiva rättigheter, än i relation till sexuell och reproduktiv hälsa. Diskriminerande normer och värderingar är särskilt vanligt förekommande i relation till HBTQI-personers rättigheter, men även i relation till exempelvis abort, kvinnors beslutsfattande, skilsmässa, och ungdomars sexualitet och rätt att välja partner. Forskarna fann dock inte några tydliga samband mellan sociodemografiska faktorer (som ålder, utbildningsnivå och liknande) och de normer och värderingar som undersökts. Normer är mångfacetterade och sambanden är inte heller sådana

Medlemmar i ungdomsklubben Muvubuka Agunjuse pratar om familjeplanering och preventivmedel med en grupp mekaniker i en av Kampalas förstäder, Uganda. Foto: Jonathan Torgovnik, Getty Images, Images of Empowerment.

att människor ger ”mer” eller ”mindre” stöd till SRHR i dess helhet. En individ eller grupp kan stödja rättigheter inom ett delområde, samtidigt som de inte stöder rättigheter inom ett annat.

I rapporten redovisas även en kartläggning av svenskt SRHR-bistånd till Afrika mellan 2010 och 2018 samt en analys av hur Sidas arbete förhåller sig till normer och värderingar. Där nämns i ett exempel från Zimbabwe att normer och värderingar ses som viktiga både av Sida och partnerorganisationer även om de inte uttryckligen nämns i samarbetsstrategier. En slutsats som dras i rapporten är att det för att främja SRHR är avgörande att mäta och arbeta med normer och värderingar, samt att låta diskussioner och

”Synen på mens som ett tecken på att en flicka är giftasvuxen bidrar till ökad utsatthet.”

Hembesök av sjukvårdspersonal som erbjuder rådgivning kring familjeplanering och preventivmedel. Foto: Jonathan Torgovnik, Getty Images, Images of Empowerment.

RAPPORTER:

A. Kågesten, K. Båge, J. Sundewall, H. Litorp B. Puranen, O. Uthman, A.M. Ekström (2021), *Sexual and Reproductive Health and Rights: Measuring Values and Norms to Guide Swedish Development Cooperation*, **EBA 2021:04**

E. Bergenlöv, *Mapping of Swedish Aid Addressing Menstruation*, **EBA working paper, May 2021**

M. Dooley, A. Fried, R. Letkov, K. Doyle, J. Klugman, G. Barker (2019), *Applying a Masculinities Lens to the Gendered Impacts of Social Safety Nets*, **EBA 2019:07**

R. Marcus, D. Mathur, A. Shepherd (2019), *Impact of Civil Society Anti-Discrimination Initiatives: a Rapid Review*, **EBA 2019:05**

insatser utgå från relevanta ramverk för mänskliga rättigheter.

MER KONKRET PÅVERKAR NORMER också hur flickor och kvinnor påverkas av sin menstruation. Stigma, brist på hygienartiklar, synen på mens som ett tecken på att en flicka är giftasvuxen bidrar till ökad utsatthet. En underlagsrapport från EBA har undersökt svenskt bistånd som rör menstruation. Rapporteringen är sparsam och kan ge intrycket av att färre mensrelaterade insatser görs, än vad som är fallet. Insatser kan handla om att tillhandahålla sanitetsprodukter, men menstruation prioriteras även i insatser inom vatten och sanitet. Däremot berör färre initiativ just sociala normer och policy (*maj 2021*).

Tidigare EBA-studier har funnit att i arbetet mot diskriminering är initiativ för att påverka attityder, normer och beteenden de mest vanligast förekommande, men att bäst effekt för

gruppers egen förmåga att hävda sina rättigheter fås om flera olika typer av åtgärder kombineras (*2019:05*). Snarare än att ta hänsyn till och arbeta mot diskriminerande normer är det vanligt att program istället stärker existerande könsroller och normer (*2019:07*).

SLUTSATSER

- Diskriminerande normer är vanligt förekommande, särskilt i relationen till HBTQI-personers rättigheter och kring abortfrågor.
- För att främja SRHR är det avgörande att förstå, mäta och arbeta med normer och värderingar.
- Arbete med normer och värderingar utgör en central del av utvecklingssamarbetet även om det inte uttryckligen nämns i samarbetsstrategier.

SVÅRT STÖDJA FRIA OCH DEMOKRATISKA VAL

Stöd till valprocesser är en viktig del av svenskt demokratibistånd. I takt med att demokratin går bakåt på olika håll i världen, och valprocesser undermineras, behöver principer för valstöd förnyas och kunskaper om hur val bäst genomförs uppgraderas.

DEMOKRATISKA LANDVINNINGAR går i allt högre grad förlorade när en auktoritär våg drar över världen. Den nivå av demokrati som en genomsnittlig global medborgare åtnjöt hade år 2021 sjunkit ned till samma nivå som vid kalla krigets slut 1990, enligt V-Dem-institutet, Göteborgs universitet. Som en reaktion på tillbakagången lanserade regeringen under 2019 sin ”demokratisatsning” för hela den svenska utrikes- och utvecklingspolitiken. Syftet med satsningen är bland annat att stå emot och motverka ökande auktoritära tendenser. Ett av satsningens prioriterade områden är att stödja demokratiska valprocesser.

Att stödja fria och rättvisa val, allmän rösträtt och politiska partier har sedan länge varit en viktig del av svenskt internationellt utvecklingssamarbete. Men vad vet vi om hur stöd till valprocesser fungerar? Under senare år har det skett en tydlig demokratisk tillbakagång i flera länder där valstöd bedrivits. Det handlar inte bara om de mest omtalade fallen under 2021, Afghanistan och Myanmar. Även i länder som Libyen, Kambodja, Jemen och Haiti har de demokratiska framgångarna blivit kortlivade. Dessa trender föranleder frågor som: Vilka är de främsta hindren för att stöd till valprocesser ska uppnå lyckade och hållbara resultat? Vilka former och ansatser kring valstöd har större möjlighet att uppnå demokratiska målsättningar?

För att ge svar har EBA låtit ta fram en rapport som belyser just bistånd till valprocesser, med titeln ”*Supporting Elections Effectively: Principles and Practice of Election Assistance*” (*EBA 2021:05*). Rapporten är författad av en grupp

skribenter från International IDEA, och sammanställer den kunskap som experter och praktiker som arbetar med valstöd har förvärvat. Slutsatserna visar att bistånd till valprocesser fortsatt kan ha en viktig roll att spela, samtidigt som de visar på gränser för vad som kan uppnås. Valstöd kan exempelvis inte överbrygga djupa samhällsklyftor, förändra kvinnors ställning i ett samhälle eller införa demokrati där den saknas. Däremot kan valstöd, om det utformas och genomförs klokt, bygga stödjande strukturer för de aktörer som är genuint engagerade i arbetet för rättvisa och trovärdiga valprocesser.

Givet dagens utmaningar och försök att på olika sätt underminera val behöver dock kunskapsutbyten kring valprocesser intensifieras. Rapporten rekommenderar att Sverige tar initiativ till internationella mötesplatser för detta. Hur ska demokratisering fortsatt kunna stödjas och demokratiska styren upprätthållas över tid? Regionala och globala plattformar för kunskapsutbyte sägs ha särskilt goda förutsättningar att upprätthålla normer om fria och rättvisa val. Rapportförfattarna argumenterar också för att mekanismerna för stöd till valprocesser bör omprövas, givet det ökande motstånd mot fria och rättvisa val som finns på många håll.

RAPPORTER:

T. Pearce Laanela, S. Alihodzic, A. Spinelli, P Wolf, *Supporting Elections Effectively: Principles and Practice of Election Assistance*, **EBA 2021:05**

KAN MAN LITA PÅ UTVÄRDERINGAR OM BISTÅND?

Kunskap om biståndets resultat är viktig för både ansvarsutkrävande och lärande. Men hur ser kvaliteten på biståndsutvärderingar ut? Och hur tillförlitliga är utvärderingarnas slutsatser om insatsers måluppfyllelse, relevans och långsiktiga utvecklingseffekter?

DET SVENSKA BISTÅNDET ska bidra till att minska fattigdom och förtryck. Att biståndet utförs effektivt och åstadkommer avsedd förändring förutsätter kunskap om vad som fungerar och inte. Detta kräver regelbunden uppföljning och utvärdering. Biståndsutvärderingar utgår vanligtvis ifrån ett eller flera av de kriterier för utvärdering som OECD:s gemensamma biståndskommitté DAC har kommit överens om – relevans, måluppfyllelse, långsiktiga effekter, bärkraft, kostnadseffektivitet och komplementaritet. EBA har i flera publikationer tittat på hur kriterierna används.

”Ett effektivt bistånd förutsätter kunskap om vad som fungerar och inte.”

I en EBA-rapport (*EBA 2021:02*) undersöks vad utvärderingar säger om måluppfyllelsen i Sidas biståndsinsatser och hur tillförlitliga slutsatserna är. Rapportförfattaren har gått igenom 80

decentraliserade och sex strategiska utvärderingar upphandlade av Sida. De övergripande slutsatserna är två: utvärderingar kommer oftast fram till att insatserna i huvudsak når sina mål; men däremot kan dessa slutsatser om måluppfyllelse inte alltid ses som tillförlitliga. Orsaken har med utvärderingarnas utformning att göra. Utvärderingarna fokuserar ofta på insatsers kortsiktiga nytta (outputs) och närliggande projektresultat (outcomes), medan mer övergripande eller långsiktiga effekter samt oförutsedda konsekvenser (impact) mer sällan utvärderas på ett tillfredsställande sätt. Detta skapar enligt rapportförfattaren en ofullständig bild av insatsernas måluppfyllelse och resultat.

Att biståndsutvärderingar inte kan ge tillförlitliga svar på om insatser resulterar i långsiktiga effekter beror enligt rapportförfattaren till stor del på brister i de frågor man ställer och de metoder man använder. Utvärderare använder sällan avancerade metoder för att bedöma insatsers långsiktiga effekter och analyserar oftast inte heller vilka mekanismer eller faktorer som förklarar hur insatserna bidrar till resultat. Rapportförfattaren rekommenderar därför att biståndsutvärderingar bör tillämpa metoder som dels kan klarlägga orsakssamband, dels kan stärka analysen av insatsers långsiktiga effekter och oförutsedda konsekvenser.

Bild från det torkdrabbade Saaba i Burkina Faso, där fiskare lämnat sina kanoter i väntan på att vattnet ska återvända. Foto: Yoda Adaman, Unsplash.

EN ANNAN RAPPORT publicerad av EBA (*mars, 2021*) har granskat hur OECD DAC:s relevans-kriterium, dvs hur väl biståndsprojekt svarar mot mottagarnas behov och prioriteringar, används i biståndsutvärderingar. Författaren drar slutsatsen att utvärderingar nästan alltid kommer fram till att biståndsinsatser är relevanta. Han problematiserar därför både hur relevansbegreppet används och de förenklade bedömningar som ofta görs. En svårighet med att utvärdera insatsers relevans är att det är oklart vem som ska svara på frågan: Är det biståndsgivaren, partnerlandet eller målgruppen som ska ges tolkningsföreträde? Författaren rekommenderar att relevanskriteriet endast bör användas när det passar utvärderingens syfte. När det väl används så bör utvärderingens uppdragsbeskrivning göra klart vems perspektiv som ska styra. Representanter från partnerländer och målgrupper bör delta i bedömningen. Bedömningen bör dessutom göras enligt en graderad skala istället för att vara en ja- eller nej-fråga.

EBA har nyligen även publicerat en underlagsrapport som utvärderat kvaliteten och användningen av EBAs egna landutvärderingar (*januari, 2022*).

”Förtydligande av vad som menas med relevans behöver göras.”

Utgångspunkten för utvärderingen har varit OECD DAC:s kriterier. EBAs landutvärderingar har hittills berört biståndet till Tanzania, Uganda, Kambodja (två studier) samt Bosnien och Hercegovina. Författarna drar slutsatsen att EBAs landutvärderingar bidragit med värdefulla resultat och kunskap som kan stimulera lärande, särskilt vad gäller biståndets långsiktiga effekter på fattigdomsbekämpning. Men i underlagsrapporten finner man också att utvärderingarna i liten utsträckning fokuserat på partnerländers prioriteringar, samordning med andra givare eller på gemensamt lärande hos målgrupper i partnerländer och i Sverige. Rapporten påpekar också, i likhet med rapporten om måluppfyllelse, att utvärderingarna till viss del varit metodologiskt svaga och mer deskriptiva än förklarande.

Man i Kambodja transporterar delar av sin skörd.
Foto: Paul Szweczyk, Unsplash.

KAN ÖKAD KUNSKAP OM BISTÅND INFORMERAS FRAM?

Hur kommuniceras biståndet? I vilken grad har Sidas kommunikationsarbete påverkat svenskarnas kunskap? EBA har utvärderat om informationsinsatser har bidragit till att stärka kunskap om utvecklingssamarbetet hos den svenska allmänheten.

UNDER STÖRRE DELEN av det svenska biståndets historia har det funnits ett särskilt stöd för informations- och kommunikationsinsatser. Syftet har varit att öka allmänhetens kunskap om utvecklingssamarbetet och situationen i låg- och medelinkomstländer. Arbetet styrs av en särskild strategi – Strategin för informations- och kommunikationsverksamhet, inklusive genom organisationer i det civila samhället ("Infokom-strategin"). EBA har genomfört en utvärdering av infokom-arbetet under perioden 2010–2020 (*EBA 2021:06*). För att beskriva både förutsättningar för, och effekter av, infokom-arbetet har studien undersökt mediebilderna av biståndet, förändringar i svenskarnas uppfattningar och kunskap om bistånd samt möjliga kunskaps-effekter av specifika insatser.

Utvärderingen har byggt vidare på en tidigare EBA-studie (*EBA 2019:01*) om hur biståndet anpassats till mediernas ökade inflytande. Den studien visade att mediebevakningen av biståndet till stor del är rapportering och neutral i tonen. Fokus ligger på konflikter, katastrofer och resultat, medan det långsiktiga utvecklingssamarbetet får mindre mediautrymme. Slutsatsen drogs att medierna haft en stor påverkan på den politiska styrningen av biståndet. Exempel på detta är att biståndet alltmer inriktats mot att betona transparens, redovisa biståndets resultat samt hantera anseendekriser, något som författarna menar även avspeglas i infokom-strategins utformning.

Även den aktuella utvärderingen av infokom-arbetet bekräftar att mediebilderna präglas av akuta händelser i omvärlden. Detta försvårar kunskapsförmedling via nyhetsmedier. Men samtidigt som tidsperioden 2010–2020 präglas av ett minskat intresse och engagemang för biståndsfrågor, så ökar både den självskattade och faktiska kunskapen om utvecklingssamarbetet

hos allmänheten. Även om det är svårt att koppla samman svenskarnas ökade kunskap med infokom-arbetet, så visar utvärderingen att de insatserna som studerats – allt från digitala satsningar till skolföreläsningar, ledarskapsutbildningar och studieresor – rapporterar hög måluppfyllelse. Det tyder på att insatserna haft en positiv effekt åtminstone vad gäller kännedom om biståndet hos målgrupperna.

Rapportförfattarna drar slutsatsen att den nuvarande infokom-strategin bidragit till att bygga upp kunskap om utvecklingsfrågor. Orsaker till detta är att analyserna förbättrats om vem som bör nås och hur man bäst når dem, att fler genomförare och kanaler anlitats och fler typer av insatser använts. Det har också funnits stort utrymme för Sida och civilsamhällesorganisationer att utforma insatser beroende på sammanhang. Strategin har följt samhällsutvecklingen i stort vad gäller ett ökande fokus på digitala kanaler. Då kunskapsutveckling kräver dialog är det viktigt att digitala kanaler används i kombination med andra aktiviteter som stimulerar deltagande och reflektion. Svårigheten att mäta i vilken mån strategin nått uppsatta mål understryker också vikten av att göra kvalitativa utvärderingar av enskilda insatser. Genom dem kan man följa upp resultat och utveckla lärandet hos dem som ska genomföra kommunikationsinsatserna.

SLUTSATSER

- Utvärderingar av bistånd kommer oftast fram till att insatser når sina mål och är relevanta. Däremot är tillförlitligheten i utvärderingars slutsatser, just när det gäller insatsernas måluppfyllelse, relevans och långsiktiga effekter ofta inte tillfredsställande.
- Förtydliganden av vad som menas med relevans behöver göras, från fall till fall, vilket kan leda till mer informativa och nyanserade relevansbedömningar.
- Samarbete med intressenter i partnerländer kan vara viktigt i utvärderingar och i bedömningar av insatserns relevans.

RAPPORTER:

M. Burman (2021), *Målbild och mekanism: Vad säger utvärderingar om svenska biståndsinsatsernas måluppfyllelse?*, **EBA 2021:02**

J. Samoff (2021), *Relevant? Almost Always – Relevance in Development Cooperation*, **EBA underlagsrapport, mars 2021**

E. Stern och O. Winckler Andersen (2022), *Assessment of the EBA's Country Evaluations: Quality, Use & Learning*, **EBA underlagsrapport, januari 2022**

RAPPORTER:

M. Grafström och C. Strand (2022), *Informerad eller kunnig: Utvärdering av insatser för information och kommunikation om bistånd 2010–2020*, **EBA 2021:06**

M. Grafström och K. Windell (2019), *Skandaler, opinioner och anseende: Biståndet i ett medialiserat samhälle*, **EBA 2019:01**

FÖRBÄTTRADE METODER FÖR UTVÄRDERING AV BISTÅND

En närmast evig fråga inom biståndet handlar om hur resultaten bäst fångas. Men samtidigt som förutsättningarna för tillförlitliga resultatbedömningar troligen aldrig varit bättre än nu, så nyttjas dessa kunskaper i låg utsträckning.

UNDER MÅNGA ÅR har det diskuterats om det är kvantitativa eller kvalitativa metoder som är bäst lämpade för att bedöma biståndets effekter. Den debatten har klingat av. Det finns en samsyn om att kvalitativa och kvantitativa inslag ofta bör blandas i utvärderingar utifrån att det bör vara frågeställningen som styr valet av metod. Detta har också varit utgångspunkt för EBAs utvärderingar och inspel i metoddebatten.

”Kvalitativa och kvantitativa inslag kan ofta blandas”

Två metodstudier som presenterats under 2021 belyser detta. I rapporten *EBA 2021:03* behandlas den typ av utvärderingar som kallas teoribaserade utvärderingar, det vill säga utvärderingar som syftar till att belysa hur och på vilka vägar resultat uppkommer. Genom att klarlägga vilka teorier som finns om att en insats ska nå resultat, och sedan pröva de olika steg som ingår i teorin för att slutligen värdera om resultaten uppnåtts, så skapar utvärderingen grund för både lärande och för beslut om framtiden. Poängen är att teoribaserade metoder inte bara mäter resultat utan också kan förklara hur och varför resultat uppnås, för vem, i vilken omfattning. Metoderna kan även visa på vilka reservationer som finns,

samt finna oväntade bieffekter.

Det finns många olika typer av teoribaserade utvärderingar. Den som behandlas i EBA-rapporten är känd som ”Bayesian Theory-Based Evaluation”, då den inspirerats av tänkandet hos matematikern Thomas Bayes. Just denna metod har fördelen att kombinera styrkor från etablerade kvalitativa och kvantitativa metoder. I likhet med kvalitativa metoder kan den förklara resultat och använda sig av enskilda fall. I likhet med kvantitativa metoder kan metoden anses vara ”rigorös” i betydelsen att dess processer är spår- och reproducerbara vilket oftast ökar tillförlitligheten. Trovärdigheten i de resultat som nås med denna utvärderingsmetod ökas genom att slutsatserna kopplas till uttryckliga ”konfidensnivåer” (nivåer av tillförlitlighet), på liknande sätt som görs vid statistisk analys.

Rapporten *EBA 2017:09* bör nämnas i sammanhanget. Den studien använde sig av geografiskt kodad data för att analysera effekter av biståndsinsatser. Geografisk kodning anger på vilken plats, precist markerat med latitud och longitud, en insats genomförts. Utvärderingsansatsen går sedan ut på att använda sådan ”geo-kodad” information om projekt och utvecklingsresultat på lokal nivå för att utvärdera hur bistånd fördelats och vilka effekter det gett. Den snabbt ökande tillgången till geokodad data gör det möjligt att kombinera biståndsdata – dvs. information om specifika utvecklingsprojekt inklusive dess geografiska läge – med information

”Det svenska biståndets aktörer kan göra mer för att ta tillvara de nya utvärderingsmetoder som finns.”

om utvecklingsresultat från andra datakällor. Exempelvis kan man kombinera geokodad data med information från enkäter på individ- eller hushållsnivå för att utvärdera utvecklingsprojektens fördelning och lokala effekter. Detta kan göras systematiskt och i stor skala, om man så vill för flera mottagarländer samtidigt.

Ytterligare ett sätt att arbeta demonstreras i rapporten *EBA 2021:01*. Där undersöks möjligheterna att med hjälp av datorer och språkteknologi maskinellt analysera stora mängder text. Metoden brukar kallas ”maskininlärning”. Frågan som ställs är om sådana redskap och metoder kan ge tillförlitliga sammanställningar och analyser av information och slutsatser från tidigare utvärderingar. EBA-rapporten går igenom styrkorna och svagheter med dessa metoder och argumenterar för att: (1) beskrivande statistik kan samlas in snabbt och effektivt med metoder inom maskininlärning; (2) precisionen i den statistik man får fram är i nivå med en manuell bedömning; (3) det finns utmaningar i mer komplexa tolkningar av resultat, såsom om ett projekt bedömdes vara hållbart eller inte; samt (4) de mer komplexa tolkningarna skiljde sig också åt när människor stått för bedömningarna. Författarna drar slutsatsen att användbarheten av metoder inom maskininlärning beror på vilka resurser som finns tillgängliga, vilka krav som ställs på transparens och möjlighet för andra att göra om studien, samt vilka behov som finns av en utökad analys.

SLUTSATSER

- Det går att säga betydligt mer om biståndets resultat och effekter. Det svenska biståndets aktörer kan göra mer för att ta tillvara de nya utvärderingsmetoder som finns att tillgå.
- Kunskaper om nya kvalitativa och kvantitativa metoder för effektutvärdering finns vid universitet såväl i partnerländer som i vår del av världen. Satsningar för att prova och experimentera med dessa metoder för utvärdering är därför påkallade.
- Maskininlärning i uppföljning och utvärdering är användbar, i synnerhet där enklare beskrivning av stora datamängder efterfrågas.

RAPPORTER:

B. Befani (2021), *Credible Explanations of Development Outcomes: Improving Quality and Rigour with Bayesian Theory-Based Evaluation*, **EBA 2021:03**

G. Engström, J. Norén (2021), *Data Science Methods in Development Evaluation: Exploring the Potential*, **EBA 2021:01**

A-S. Isaksson (2017), *Geospatial Analysis of Aid: A New Approach to Aid Evaluation*, **EBA 2017:09**

CIRKULÄR EKONOMI OCH UTVECKLINGSSAMARBETE

Cirkulär ekonomi lyfts fram som en hörnsten för ett hållbart samhälle i såväl Sverige som internationellt. EBA har låtit studera vad detta betyder för utvecklingsländer och det svenska biståndet.

SEDAN 2020 har Sverige en nationell strategi för cirkulär ekonomi och under 2021 beslutade regeringen om en nationell handlingsplan. Inom biståndet har cirkulär ekonomi och närliggande begrepp funnits i flera styrande dokument sedan länge. I ”Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd” slås det fast att: ”Utvecklingssamarbetet ska bidra till en omställning till en fossilfri ekonomisk utveckling, byggd på resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi med giftfria kretslopp”. Cirkulär ekonomi spelar också en allt större roll inom det internationella utvecklingssamarbetet och är ett prioriterat tema i EU:s nya biståndsstrategi för perioden 2021–2027.

Vad ett ökat fokus på cirkulär ekonomi kan få för effekter i utvecklingsländer är dock mindre känt, och frågan om vilken betydelse det kan få för det svenska biståndet har inte studerats. Därför lät EBA ta fram en underlagsrapport (*maj 2021*) som belyser begreppet och dess betydelse för utveckling och bistånd. I rapporten presenteras också en övergripande portföljanalys av Sidas insatser på området.

Underlagsrapporten noterar att centrala frågor inom cirkulär ekonomi, som resurseffektivitet, återvinning, hållbar konsumtion och produktion, är långt ifrån nya. I stället för att uppmärksamma helt nya frågor sammankopplar agendan för cirkulär ekonomi den växande klimat- och miljökrisen med innovation, sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

Svenskt bistånd stödjer många insatser av hög relevans för en mer cirkulär ekonomi och en grön omställning i bred bemärkelse. Sverige är också en viktig finansör av flera internationella

organisationer och nätverk som påverkar den globala diskussionen om cirkulär och grön ekonomi. Men trots en stark nationell och internationell agenda saknas det inom svenskt bistånd en specifik strategi för cirkulär ekonomi.

En omställning till cirkulär ekonomi bygger på en övergripande förändring av produktion och konsumtion i ett samhälle. Den behöver hantera olika problem. En ofullständig omställning medför exempelvis risker för handel med sekundära material och produkter mellan länder. Där miljölagstiftning och teknisk kapacitet är bristfällig riskerar återvinning att leda till höga ökade miljömässiga och sociala kostnader. En annan risk kan vara att nya produktstandards för hållbarhet, återvinningsbarhet eller spårbarhet de facto kan bli handelshinder för låginkomstländer med begränsad anpassningskapacitet. Denna typ av utmaningar liknar det som tidigare beskrivits av EBA i studier om företagsengagemang i biståndet (*EBA 2015:8*). Omställningen behöver därför ske i nära samarbete med partnerländer och innehålla gemensam kunskapsutveckling, samordnade regelsystem och policies.

RAPPORTER:

D. Slunge, I. Andersson, P. Wikström, T. Sterner (2021), *Circular Economy – a Conceptual Review and Analysis of Implications for Swedish Development Cooperation*, **EBA Working Paper, May 2021**

R. Klocker Larsen, S. Adler (2015), *Business and Human Rights in Development Cooperation – Has Sweden Incorporated the UN Guiding Principles*, **EBA 2015:08**

FRAMÅTBLICK

Det svenska biståndet skulle tjäna på ökad tydlighet kring hur politiska förslag och prioriteringar bidrar till biståndets övergripande målsättning.

DET SVENSKA BISTÅNDET har som övergripande målsättning att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Med grund i denna bestäms biståndets inriktning av åtta tematiska områden. Prioriteringar mellan och inom dessa ska ske för varje enskilt land, region eller organisation. Biståndet ska därtill vara i linje med 169 ”integrerade och odelbara” delmål inom de 17 globala målen för hållbar utveckling enligt Agenda 2030. Detta ger utrymme för en bred, alternativt fragmenterad, verksamhet när biståndet ska implementeras.

Sedan 2019 redovisar Sverige data över vilka mål för hållbar utveckling som en enskild bilateral biståndsinsats avser bidra till direkt. En insats kan relatera till ett flertal mål. Flest insatser, över 30 procent, relaterar till jämställdhet (mål 5) och fred (mål 16). Mindre än 20 procent av det svenska bilaterala biståndet syftar till att direkt bidra till målet att avskaffa fattigdom (mål 1), vilket är lägre än den andel bistånd som ska bidra till mål 17, som främst berör genomförandefrågor. Att bistånd riktas mot annat än direkt fattigdomsbekämpning är i sig inte märkligt. En multidimensionell förståelse av fattigdom, som bland annat innefattar utbildning, hälsa och mänsklig säkerhet, är motiverad. Men den skapar också en snårig väg mellan politisk inriktning och verksamheters utfall som gör bistånd svårare att förstå.

Det svenska biståndets storlek, det så kallade enprocentsmålet, diskuteras idag mer än på länge. Biståndet är alltid delvis politiskt och kan

ta hänsyn till andra utrikespolitiska, liksom inrikespolitiska, prioriteringar. Det är inte självklart att sådana hänsyn alltid är i linje med biståndets övergripande målsättning. Det förefaller finnas en bred politisk uppslutning kring bistånd för områden som klimat, globala nyttigheter, humanitärt stöd och annan krishjälp. En bedömning är därför att dessa områden kan komma att prioriteras såväl vid ett bibehållet som övergivet enprocentsmål. Därmed riskerar andra områden att nedprioriteras. Det kan vara arbete för att stärka utsatta gruppers förutsättningar för bättre levnadsvillkor vid förtryck eller krympande demokratiskt utrymme, eller bistånd för utbildning och hälsa till relativt stabila låginkomstländer.

”Det biståndspolitiska samtalet skulle gynnas av ökad tydlighet”

Mängden mål och antalet instrument i ett komplext område under tilltagande politisering fordrar inte nödvändigtvis ett enklare bistånd, men ett pedagogiskt samtal om biståndets förmåga att göra skillnad. Det ställer krav på tydlighet i samtalet om hur föreslagna biståndspolitiska prioriteringar förväntas öka måluppfyllelsen av det svenska biståndet. EBA hoppas kunna bidra till dessa samtal.

En mobil klinik från Marie Stopes International, en organisation specialiserad på sexuell och reproduktiv hälsa, besöker Lanjar i Senegal. Foto: Jonathan Torgovnik, Getty Images, Images of Empowerment.

RAPPORTER OCH SEMINARIER UNDER 2021

PÅGÅENDE STUDIER PER 31/12 2021

ARBETSTITEL OCH BESKRIVNING	REFERENSGRUPP*	FÖRFATTARE
Utvärdering av Sveriges långsiktiga utvecklings-samarbete med Etiopien <i>Det svenska utvecklingssamarbetet med Etiopien har en mycket lång historia. Syftet med utvärderingen är att:</i> 1. Få en fördjupad förståelse av relevansen och de långsiktiga effekterna i svenskt utvecklingssamarbete med Etiopien 2. Generera lärdomar för att stärka framtida svenskt utvecklingssamarbete med Etiopien, och andra länder.	Fantu Cheru Annika Jayawardena Anders Ekbom Tekeste Negash Arne Bigsten Stina Karlton Anette Wilhelmsen Ordförande: Kim Forss	Bereket Kebede Gunnar Köhlin Hailu Elias Leif Danielsson
Utvecklingssamarbetets roll i utvecklingen av sociala trygghetssystem i Afrika söder om Sahara <i>Social trygghet är en viktig del i policyer och strategier med syfte att minska fattigdomen i låg- och medelinkomstländer, och forskning har bidragit till att policyer har införts och utvecklats. Dock finns en stor skillnad mellan länder och regioner i vilken typ av program som har implementerats och i vilken takt sociala trygghetssystem har utvecklats.</i>	Ulrika Lång Jimi Adesina Marion Ouma Stephen Devereux Paul Quarles Van Ufford Ordförande: Joakim Molander	Miguel Niño-Zarazúa Ana Horigoshi Alma Santillán Hernández Ernesto Tiburcio
Kartläggning av svenskt bistånd till jordbruk <i>Stöd till jordbruksutveckling utgjorde tidigare en stor andel av svenskt utvecklingssamarbete. Under senare årtionden har denna andel minskat avsevärt. Eller har den? Fortsätter stödet till jordbruksutveckling, om än kategoriserat under andra rubriker som exempelvis anpassning till klimatförändringar, marknadsutveckling, jämställdhet och liknande?</i>	Esse Nilsson Inge Gerremo Leslie Lipper Agnes Andersson-Djurfeldt Mohammad Sepahvand Ordförande: Torgny Holmgren	Ivar Virgin Ylva Ran Alice Castensson Filippa Ek
Implementeringen av Sveriges feministiska utrikespolitik <i>För att fördjupa kunskapen om politikens bidrag till och påverkan på jämställdhetsarbetet i länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete, genomförs en studie vars syfte är att systematiskt undersöka vilka nya arbetssätt, verktyg och resultat som den feministiska utrikespolitiken givit upphov till inom jämställdhetsområdet.</i>	Lena Karlsson Sofia Calltorp Robert Egnell Maria Eriksson Baaz Rikard Bengtsson Ordförande: Sara Johansson de Silva	Ann Towns Elin Bjarnegård Katarzyna Jezierska Kristen Kao
Sverige och EU i utvecklingssamarbetet – lärdomar från land-programmering <i>I Lissabonfördraget betonas att EU och dess medlemsstater i sin utvecklingspolitik bör "komplettera och stärka varandra". Begreppet "added value" är centralt i programmeringen av EU-institutionernas bistånd på landnivå, i relation till medlemsländerna.</i>	Anki Fritzsche Torgny Svenungsson Sarah Delputte Fiona Ramsey Lars Niklasson Ordförande: Magnus Lindell	Erik Lundsgaarde
Utvärdering av CSO-stöd till Afrika söder om Sahara <i>Utvärderingens syfte är att undersöka om och i så fall på vilket sätt Sveriges stöd bidrar till målsättningen att på ett hållbart sätt stärka kapaciteten i civilsamhället i dess arbete för demokrati och mänskliga rättigheter i Afrika.</i>	Referensgrupp ännu inte tillsatt. Ordförande: Staffan Lindberg	Ola Segnestam Larsson Malin Arvidson Jan Ström Pelle Åberg
Får flyktingar tillgång till sociala trygghetssystem? <i>Studien är en kartläggning av i vilken mån människor som tvångsförflyttats ges tillgång till sociala trygghetssystem. Studien syftar till att stödja såväl givarländer som värdländers regeringar i att utforma policyer och program. Studien genomförs i samarbete mellan OECD och EBA.</i>	Andrew Mitchell Charles Obila Alexandre Kolev Liisa Malkki Kathrin Löber Karin Seyfert Ordförande: Helena Lindholm	Jason Gagnon Mona Ahmed Lisa Hjelm Jens Hesemann

* EBAs referensgrupper har en strikt rådgivande roll. Deltagare i referensgrupper har inte något ansvar för rapporternas innehåll, och de instämmer inte nödvändigtvis i rapporternas slutsatser och rekommendationer.

ARBETSTITEL OCH BESKRIVNING	REFERENSGRUPP*	FÖRFATTARE
Utvärdering av strategiska sekonderingar som en del av svenskt påverkansarbete <i>EBA har påbörjat en utvärdering av hur Utrikesdepartementet och Sida använder sekonderingar för att främja svenska utvecklingspolitiska prioriteringar inom FN-systemet och EU. Utvärderingen ska bidra till praktiskt lärande och belysa hur sekonderingar kan användas på ett så effektivt sätt som möjligt.</i>	Kamilla Lindström Margareta Wahlström Ola Andersson Daniel Naurin Ordförande: Sara Johansson de Silva	Lisa Dellmuth Paul Levin Nicklas Svensson
Anpassningar av det svenska biståndet relaterade till covid-19-pandemin <i>Covid-19-pandemin har haft en stor påverkan på det internationella biståndet. En anpassning av biståndet har varit nödvändig för att svara på både de direkta och de indirekta effekterna av pandemin. Den här studien initierades för att ge en överblick av hur dessa anpassningar har sett ut och vilka lärdomar som kan dras av deras genomförande.</i>	Fredrik Uggla Anders Nordström Johanna Wallmo Wahlgren Mo Hamza Nilima Guljarani Ordförande: Joakim Molander	Carsten Schwensen Jonas Lövkrona Louise Scheibel Smed
Förändringsteorier i svenskt bistånd – en antologi <i>EBA har beslutat att producera en antologi med texter om förändringsteorier i det svenska biståndet. Ämnet är särskilt aktuellt då Statskontoret och ESV rekommenderat Sida att utveckla sitt arbete med förändringsteorier på strategisk nivå, i syfte att utveckla så väl styrning som möjligheten till uppföljning.</i>	<i>Redaktion:</i> Kim Forss, Jan Pettersson och Númi Östlund, EBA. Referenspersoner på Sida är Sara Haglund, Annika Sandell och Alexandra Silfverstolpe Tolstoy. Ytterligare läsare bjuds in för respektive kapitel. Ordförande: Kim Forss	Antologin kommer att skrivas av ett antal olika författare för att säkerställa relevant kompetens för respektive kapitel.
Medlemsstaternas inflytande i förhandlingarna om instrumentet för grannskap, utveckling och internationellt samarbete (NDICI) <i>Instrumentet för grannskap, utveckling och internationellt samarbete (NDICI) utgör en grundläggande reform av EU:s utvecklingspolitik. Förhandlingarna av detta reformpaket inleddes i juni 2018 genom ett förslag från Europeiska kommissionen. NDICI var slutligen beslutat och fastställt av Europaparlamentet och rådet i mars 2021, efter nästan tre års förhandlingar.</i>	Rebecca von Schreeb Fabio Wasserfallen Andrew Sherriff Ordförande: Torgny Holmgren	Jonas Tallberg Magnus Lundgren
Biståndets roll för att förbättra sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i låginkomstländer <i>De två senaste decennierna har betydande framsteg gjorts inom SRHR. Men trots att den övergripande trenden är positiv, följer genomsnittet stora skillnader mellan länder och regioner. Syftet med det här forskningsprojektet är att bidra till förbättrad kunskap om effektiviteten av det hälsorelaterade utvecklingssamarbetet inom SRHR.</i>	Referensgrupp ännu inte tillsatt. Ordförande: Julia Schalk	Björn Ekman Jesper Sundewall
Acceptans för reformer kring grön ekonomi <i>Svenskt utvecklingssamarbete ska stödja en omställning mot en fossilfri ekonomisk utveckling. Men vad anser befolkningar i samarbetsländer? Klimatinvesteringar och reformer inom miljöområdet kommer sannolikt att misslyckas om acceptansen är låg.</i>	Referensgrupp ännu inte tillsatt. Ordförande: Johan Schaar	Daniel Slunge Niklas Halling Anna Nordén
Det svenska utvecklingssamarbetets respons på hivpidemin – vad kan vi lära? <i>Hivpidemin har varit en av vår tids stora hälsoutmaningar. Från ett biståndseffektivitetsperspektiv är hivresponsen intressant utifrån den snabba förändringen av kunskapsläget över tid och den lärandeprocess det har skapat. Studiens syfte är att granska och lära av Sveriges internationella respons på hivpidemin och hur policyutformning och implementering har anpassats.</i>	Referensgrupp ännu inte tillsatt. Ordförande: Julia Schalk	Pam Baatsen Dennis van Wanrooij Coen Buvelot Hannah Kabelka Thyra de Jongh Gerwin Evers Josefine Olsson Liana Petrosova Noor Tromp

* EBAs referensgrupper har en strikt rådgivande roll. Deltagare i referensgrupper har inte något ansvar för rapporternas innehåll, och de instämmer inte nödvändigtvis i rapporternas slutsatser och rekommendationer.

EBA-RAPPORTER 2021

EBA fattar självständigt beslut om vilka studier som ska göras. Författarna till EBAs rapporter ansvarar för analys, slutsatser och rekommendationer. Slutlig kvalitetssäkring står expertgruppen för.

2021:08	Practicing Peacebuilding Principles: A Study of Sweden's Engagement in Fragile and Conflict-Affected States <i>Gary Milante, Jannie Lilja, Jups Kluyskens, Johanna Lindström</i>
2021:07	In Pursuit of Sustainable Peace: An Evaluation of the Folke Bernadotte Academy 2008–2019 <i>Nicklas Svensson, Julian Brett, Adam Moe Fejerskov, Charlotte Bonnet</i>
2021:06	Informerad eller kunnig? Utvärdering av insatser för information och kommunikation om bistånd, 2010–2020 <i>Maria Grafström och Cecilia Strand</i>
2021:05	Supporting Elections Effectively: Principles and Practice of Electoral Assistance <i>Therese Pearce Laanela, Sead Alihodžić, Antonio Spinelli, Peter Wolf</i>
2021:04	Sexual and Reproductive Health and Rights: Measuring Values and Norms to Guide Swedish Development Cooperation <i>Anna Kågesten, Karin Båge, Jesper Sundewall, Helena Litorp, Bi Puranen, Olalekan Uthman, Anna Mia Ekström</i>
2021:03	Credible Explanations of Development Outcomes: Improving Quality and Rigour with Bayesian Theory-Based Evaluation <i>Barbara Befani</i>
2021:02	Målbild och mekanism: Vad säger utvärderingar om svenska biståndsinsatsers måluppfyllelse? <i>Markus Burman</i>
2021:01	Data Science Methods in Development Evaluation: Exploring the Potential <i>Gustav Engström, Jonas Norén</i>

DEVELOPMENT DISSERTATION BRIEFS (DDB) 2021

I EBAs DDB-serie ges nyligen disputerade forskare möjlighet att kort presentera sina avhandlingar med fokus på relevansen för svenskt utvecklingssamarbete. Syftet är att ge regering, myndigheter och övriga intressenter kunskap om såväl ny forskning som nya forskare.

2021:03	Hierarchical Sisterhood – Supporting Women's Peacebuilding through Swedish Aid to Bosnia and Herzegovina 1993–2013 <i>Sanela Bajramović</i>
2021:02	Liberation Conservation: The Salween Peace Park and the Politics of Possessing the Earth in Southeast Myanmar <i>Tomas Cole</i>
2021:01	The Invisibility Cloak – How 'Internationals' Emotions Affect Their Listening in Peacebuilding Partnerships <i>Pernilla Johansson</i>

UNDERLAGSRAPPORTER 2021

EBAs underlagsrapporter består av kortare kunskapssammanställningar, översikter och analyser. Här publiceras även delrapporter från större projekt och examinerade masteruppsatser där EBA har varit bihandledare. Underlagsrapporter är inte kvalitetssäkrade av expertgruppen.

Multi-Stakeholder Ownership and Sustainability in the Context of Development Projects, november 2021
Pranvera Muçaj

Förändringsteori som strategiskt verktyg för hållbarhet inom IKEA, november 2021
Jens Andersson

Applying Adaptive Theory of Change in Fragile and Conflict Affected Settings, november 2021
Léonie Borel, Julian Brett, Erik Bryld

Punching Above Its Weight or Running With the Crowd? Lessons From Sweden's Development Cooperation With Afghanistan, 2002–2020, augusti 2021
Adam Pain

Korruption i biståndet: En litteraturöversikt, juli 2021
Helena Hede Skagerlind

Forced Displacement and the Humanitarian-Development Nexus: A Roundtable Anthology, juni 2021
Mona Ahmed, Alexander Burlin, Jason Gagnon, Karen Jacobsen, Sarah Miller, Kim Wilson

Relevant? Almost Always: Relevance in Development Cooperation, mars 2021
Joel Samoff

Mapping of Swedish Aid Addressing Menstruation, maj 2021
Elin Bergenlöv

Like-Minded in Principle or in Practice? Priorities and Allocations in EU Member States' Foreign Aid, maj 2021
Olof Karlsson, Jonas Tallberg

Circular Economy – a Conceptual Review and Analysis of Implications for Swedish Development Cooperation, maj 2021
Daniel Slunge, Ida Andersson, Petter Wikström, Thomas Sterner

PODCASTSAMTAL 2021

Avsnitt 44 – Utvärdering av utvärderingar

Avsnitt 43 – Normer här och där? SRHR i biståndet

Avsnitt 42 – Stöd till fria och demokratiska val

Avsnitt 41 – Sveriges bistånd till Afghanistan

Avsnitt 40 – Vad vet vi om korruption inom biståndet?

Avsnitt 39 – Cirkulär ekonomi – mellan kaffe och kopparkablar

Avsnitt 38 – Demokrati, byråkrati, jämställdhet och klimat – vad har vi lärt oss?

Avsnitt 37 – Ljudbok: EBAs årsrapport Biståndsanalys 2021

Avsnitt 36 – Jämställdhetsbudgetering i biståndet

Avsnitt 35 – Demokratibistånd – vad är effekterna?

Avsnitt 34 – Sex, korruption och utvecklingssamarbete

SEMINARIER UNDER 2021

EBAs seminarier är en naturlig mötesplats för debatt om viktiga biståndsfrågor. Där sätts EBAs rapporter in i ett bredare sammanhang och diskuteras ur såväl policy- som praktikerperspektiv.

- 3 dec **Sexual and Reproductive Health and Rights: Measuring Values and Norms to Guide Swedish Development Cooperation**
(EBA 2021:04)
- 26 nov **Election Assistance in Times of Democratic Backlash**
(EBA 2021:05)
- 15 okt **Credible Explanations of Development Outcomes with Bayesian Theory-Based Evaluation**
(EBA 2021:03)
- 15 okt **Utvärdering av måluppfyllelse av svenskt bistånd**
(EBA 2021:02)
- 31 aug **Sveriges bistånd till Afghanistan – vilka är lärdomarna?**
(Underlagsrapport augusti 2021)
- 24 jun **Det svenska biståndets historia – 70 år av lärdomar**
(En svindlande uppgift: Sverige och biståndet 1945–1975, Ordfront förlag, 2021)
- 3 jun **Measuring the Effects of Development Assistance: Impacts on Democracy**
(EBA 2020:07)
- 2 jun **Relevant? Almost Always: The Role of the Relevance Criterion in Development M&E**
(Underlagsrapport mars 2021)
- 28 maj **Kan data science bidra till bättre utvärderingar inom utvecklingssamarbetet?**
(EBA 2021:01)
- 19 maj **Forskning inom beslutsfattande – användning och användbarhet**
(i samarrangemang med Swedish Development Research Network [SweDev])
- 21 apr **EBA på MR-dagarna: Sex, korruption och bistånd – hur bekämpar vi "sextortion"?**
(EBA 2020:06)
- 19 apr **EBA på MR-dagarna 2021: Avbrutna biståndsprojekt – hur påverkas de som bor där?**
(DDB 2020:01)
- 25 mar **Listening to Locals in Peacebuilding – Experiences from Bosnia, Myanmar and International Peacebuilding Partnerships**
(DDB 2021:01, 2021:02, 2021:03)
- 24 feb **How Can Development Cooperation Support Climate Action?**
(Underlagsrapport november 2020 och Sidas rapport Alignment of Swedish Bilateral Development Cooperation with the Paris Climate Agreement)

VI ÄR EXPERTGRUPPEN

HELENA LINDHOLM
Ordförande

Professor i freds- och utvecklingsforskning vid Göteborgs universitet med inriktning på Mellanöstern.

JOHAN SCHAAR
Vice ordförande

Ordf ALNAP och Associate Senior Fellow SIPRI. Fd chef för biståndskontoret i Jerusalem och avdelningschef på Sida.

KIM FORSS
Ledamot

Konsult inom utvärdering. Bred internationell erfarenhet av att utvärdera bistånd.

TORGNY HOLMGREN
Ledamot

Vd för SIWI. Tidigare bl a ambassadör, enhetschef på UD och vice ordförande för OECD/DAC.

SARA JOHANSSON DE SILVA
Ledamot

Konsult inom utvärdering och analys för bl a Världsbanken, UNDP och UNIDO.

STAFFAN I. LINDBERG
Ledamot

Forskningsledare Varieties of Democracy, föreståndare V-Dem institutet, professor i statsvetenskap Göteborgs univ.

MAGNUS LINDELL
Ledamot

Ordf för Forum Civ. Tidigare chef för Riksrevisionens int verksamhet och operativ chef på Sida.

JOAKIM MOLANDER
Ledamot

Chef för resultatstyrning vid International IDEA. Tidigare på Sida, bl a som utvärderingschef.

JULIA SCHALK
Ledamot

Policychef på Wateraid. Tidigare bl a vice ordf för Concord Sverige.

JANET VÄHÄMÄKI
Ledamot

Enhetschef för utveckling på Stockholm Environment Institute. Tidigare Sida och UD.

I Expertgruppen för biståndsanalys ingår även en förordnad expert från UD.

Expertgruppens beslut verkställs av ett kansli med åtta helårsanställda: Anna Florell, Jan Pettersson (kanslichef), Helena Hede Skagerlind, Lisa Hjelm, Markus Burman, Mats Hårsmar, Núi Östlund och Emma Hernborg.

LYSSNA PÅ
EBA-PODDEN
– EN PODCAST
OM BISTÅND!

Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) är en statlig kommitté som oberoende utvärderar och analyserar Sveriges internationella bistånd.

Uppdraget är att bidra med kunskap till styrningen av det svenska utvecklingssamarbetet.

Biståndsanalys baserar sig på de studier som EBA givit ut under året. Denna skrift är vår årsrapport, och finns tillgänglig i digital och tryckt form, samt som ljudbok.

www.eba.se

Mail: *ud.eba@gov.se*

Twitter: *EBACommittee*

**EXPERTGRUPPEN
FÖR BISTÅNDSANALYS**